

Originalni naučni rad

UDK 336.722.14:378.18(497.4)

DOI 10.7251/MFP1701267G

COBISS.RS-ID 6752280

ODNOS SLOVENSКИH ŠTUDENTOV DO VARČEVANJA

Malči Grivec¹

POVZETEK

Danes si življenja brez denarja ne moremo predstavljati, saj ga potrebujemo za zadovoljevanje najrazličnejših potreb. Tega pa lahko ustvarimo aktivno, torej z delom, in/ali pasivno, z varčevanjem. Slednje je še posebej pomembno v času, ko se moramo zavedati, da je posameznik vedno bolj odvisen od samega sebe. Pri tem lahko izbira med različnimi oblikami varčevanja, od bančnih depozitov do vrednostnih papirjev, plemenitih kovin in celo vedno popularnejšega virtualnega denarja. Ko se odloča, je zelo pomembno, da izbere možnost, ki je skladna z njegovim odnosom do tveganja ter tudi s cilji in motivi varčevanja.

Namen prispevka je predstaviti rezultate raziskave o odnosu študentov v Sloveniji do varčevanja in ter prikazati, v kolikšni meri poznajo posamezne oblike varčevanja. Prav tako prispevek prikazuje motive za varčevanje.

Ključne besede: varčevanje, motivi za varčevanje, finančna pismenost, Slovenija.

ABSTRACT

Today, we cannot imagine life without money, since it is necessary to meet a wide variety of needs. Money can be obtained actively, i.e. by working, and/or passively, by saving. This is especially important in the modern era, when an individual is increasingly dependent on himself. The individual can choose between different ways of saving money, from bank deposits to securities, precious metals, and even more and more popular virtual money. When deciding, it is very important to choose an option that is consistent with their risk attitude, as well as with the goals and motives for saving.

The purpose of the paper is to present the research on the student's attitude towards saving in Slovenia, and to show to what extent they are familiar with the individual forms of saving. Additionally, the paper also presents the motives for saving.

Key words: saving, motives for saving, financial literacy, Slovenia.

1 UVOD

Varčevanje je aktivnost, s katero se človek srečuje od začetka svojega obstoja. Danes ob besedi varčevanje najpogosteje pomislimo na denar, ki smo ga namenili za pokrivanje potreb v prihodnosti. Motivi za to so lahko različni, npr. pokrivanje nepredvidenih izdatkov, reševanje stanovanjskega problema, zbiranje sredstev za vnaprej načrtovane večje nakupe, varčevanje za pokojnino. Če se ob tem želimo izogniti napakam ali celo finančnim izgubam, se moramo o svojih financah neprestano izobraževati.

¹ Mag. Malči Grivec, Sen. Lect., Faculty of Business, Management and Informatics Novo mesto, Slovenia, malci.grivec@guest.arnes.si

2 VARČEVANJE IN MOTIVI VARČEVANJA

Varčevanje najbolj splošno predstavimo kot odlaganje potrošnje v prihodnost oz. kot pravi Vezovišek (2014, str. 24), varčevanje pomeni, da danes porabimo manj kot zaslužimo. To pa nam omogoča varnejšo in boljšo finančno prihodnost, še posebej, če privarčevana sredstva smotno oplemenitimo (Lubej in Stanonik, 2009, str. 14). Pri tem ne smemo biti pretirano konservativni, saj če pretirano težimo k varnosti, nas lahko to z veliko verjetnostjo prav tako stane dela premoženja (Pušnik, 2017a).

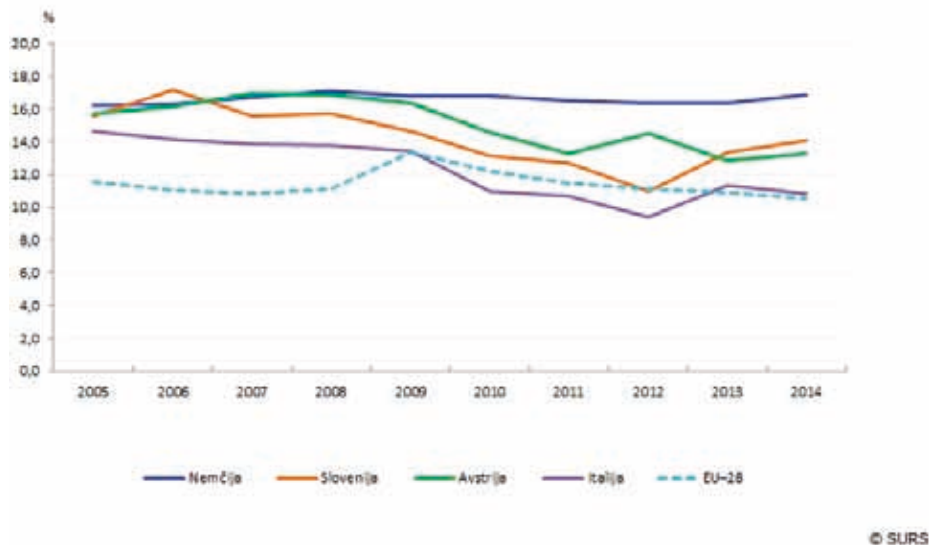
Koliko sredstev lahko prihranimo, je odvisno od našega finančnega položaja in časovnega vidika, torej od tega, za koliko časa se prihrankom lahko odpovemo, koliko smo pri tem pripravljeni tvegati in podobno. Pri tem sta bistvena načrtovanje in opredelitev ciljev varčevanja. Ti so individualni, vezani na potrebe, želje in zmožnosti posameznega varčevalca (Cimprič, 2016, str. 5). So pa pogosto vezani na posameznika in njegove potrebe v sedanjosti in prihodnosti. Splošno znano je, da mora biti varčevanje dobro premišljen in načrtovan ciljno usmerjen proces. Samo tako obstaja velika verjetnost, da bomo dosegli svoj namen in cilj brez večjih frustracij in doživljali varčevanje kot srečno pot do srečnega in izpopolnjujočega trenutka izpolnitve cilja (Pušnik, 2017a).

2.2 Varčevanje v Sloveniji

Začetki varčevanja na območju Slovenije so se začeli v obdobju razsvetljenstva, ko je Marko Pohlin leta 1789 objavil prevod nemškega priročnika in ga naslovil Kmetam sa potrebo inu pomozh. V njem je zapisano, da naj bi vsakdo imel hranilnik, v katerega bi dajal prihranke za primer nesreče in za stara leta (Ostanek in sod., 1984, str. 13). Že takrat so poudarjali, kako pomembno je, da se na varčevanje navaja mlade že zelo zgodaj. V ta namen so banke v 60. in 70. letih 20. stoletja organizirale razna tekmovanja, delile darila ob rojstvu otrok ter začele uvajati simbole mladinskega varčevanja (Ostanek in sod., 1984, str. 85–88). Glede na podatke o varčevanju v Sloveniji danes so tovrstne akcije prispevale k temu, da lahko rečemo, da smo Slovenci varčen narod, pri čemer še vedno najbolj zaupamo bankam in tudi zavarovalnicam.

Statistični urad Republike Slovenije ugotavlja, da je bil za gospodinjstva v Sloveniji v letu 2014 delež bruto varčevanja v bruto razpoložljivem dohodku 14,1 % (bruto stopnja varčevanja), s čimer so se uvrstila na peto mesto. Najbolj varčna so bila gospodinjstva na Švedskem (17,8 %), varčnejša pa so bila še gospodinjstva v Nemčiji, na Nizozemskem in v Franciji (Vajda, 2015).

Kot vidimo iz grafa 1, so slovenska gospodinjstva vseskozi, z izjemo leta 2012, izkazovala višjo bruto stopnjo varčevanja, kot je znašalo povprečje EU-28. Najvišjo bruto stopnjo varčevanja je Slovenija dosegla v letu 2006, zatem se je pričel trend postopnega upadanja vse do leta 2013, saj je gospodarska kriza vplivala tudi na razmere v gospodinjstvih.

Vir: Vajda, J. (2015). Slovenija je bila v letu 2014 po deležu bruto varčevanja v bruto razpoložljivem dohodku na petem mestu.

Graf 1: Bruto stopnja varčevanja gospodinjstev v izbranih evropskih državah v letih 2005–2014

Ne glede na vse pa M. Pušnik (2017b) navaja, da imamo Slovenci v bankah za več kot 17 milijard evrov depozitov, za življenjska zavarovanja pa smo lani vplačali okoli 516 milijonov evrov. Ob tem avtorica ugotavlja, da je varnost pri Slovencih očitno še vedno na prvem mestu. Ob tem Lubej (2017, v: Pušnik, 2017a) kot razlog za tovrstno stanje še vedno vidi tudi v finančni nepismenosti. Slovenci finančnih presežkov tako ne znajo pravilno razporediti glede na namen in rok varčevanja. Ob tem velja posebej izpostaviti, da v primerjavi z drugimi evropskimi narodi Slovenci še vedno premalo varčujemo za dodatno pokojninsko zavarovanje. Zaradi slabih izkušenj iz časov certifikatskega lastninjenja, izbrisa bančnih delničarjev in lastnikov obveznic pa Slovenci premalo sredstev vlagamo tudi v vzajemne sklade. Avtorica tako ugotavlja, da je prav hranjenje denarja na bančnem računu brez vezave ena najbolj priljubljenih oblik varčevanja med Slovenci. Podatki Banke Slovenije o poslovanju bank namreč kažejo, da medletna rast vlog gospodinjstev znaša 5,5 %. To potrjujeta tudi Čadež in Cvetko (2012, str. 9).

3 METODOLOGIJA

3.1 Namen in cilji raziskave

Z raziskavo želimo proučiti odnos študentov v Sloveniji do varčevanja in ugotoviti, v kolikšni meri poznajo posamezne oblike varčevanja ter ali so pripravljeni svoje znanje s tega področja nadgraditi. Prav tako smo želeli proučiti motive za varčevanje.

3.2 Raziskovalne metode in tehnike

Da bi odgovorili na raziskovalna vprašanja o motivih za varčevanje ter o obsegu poznavanja posameznih možnosti varčevanja, smo izvedli anketo. Metoda anketiranja je postopek, s katerim na podlagi ankete raziskujemo in zbiramo podatke, informacije, stališča in mišljenja o raziskovalnem predmetu (Ivanko, 2007, str. 19; Zelenika, 1990, str. 203). Anketa je ena najbolj poznanih in pogosto uporabljenih tehnik zbiranja podatkov. Dejstvo namreč je, da s pomočjo ankete hitro in preprosto zbiramo podatke od ljudi na osnovi njihovih odgovorov na vprašanja o problemu, ki ga proučujemo (Cencič, 2009, str. 58). Avtorji ob tem poudarjajo, da anketiranje predstavlja eno osrednjih komponent družboslovne metodologije. Primerna je zlasti takrat, kadar želimo z raziskavo zajeti velik krog ljudi (Cencič, 2009, str. 58), a hkrati pridobiti čim bolj kakovostne podatke hitro in ob čim manjših stroških ter čim manjši porabi drugih virov (https://www.1ka.si/c/642/Anketna_metodologija/?preid=730).

3.3 Opis vzorca in potek zbiranja podatkov

Raziskava o varčevalnih navadah študentov ter o odnosu študentov do varčevanja je potekala v maju 2017 med študenti štirih fakultet v Sloveniji. Zaradi večje in lažje dostopnosti anketirancev do ankete smo izvedli spletno anketiranje s pomočjo portala www.1ka.si.

Anketa je poleg demografskih podatkov vključevala še tri sklope vprašanj, ki so se nanašali na varčevalne navade in motive za varčevanje, na odnos študentov do varčevanja ter samooceno znanja o varčevanju in varčevalnih produktih.

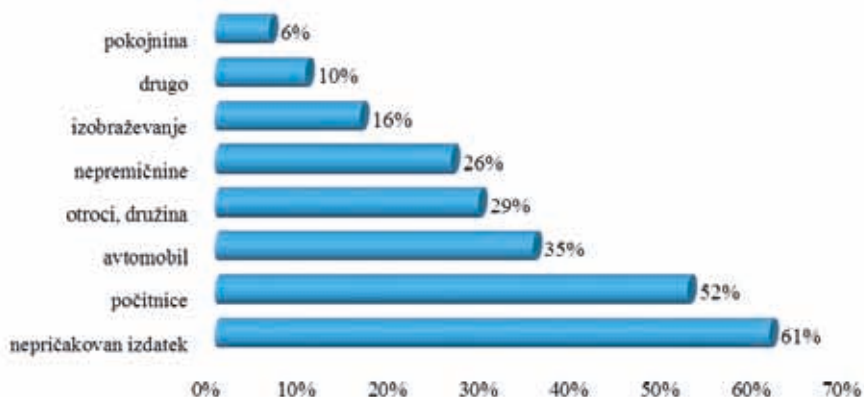
4 REZULTATI

4.1 Varčevalne navade in motivi za varčevanje

Rezultati raziskave so pokazali, da 74 % anketirancev varčuje, pri čemer so tako motivi za varčevanje kot privarčevani zneski različni.

Glede na to, da so proučevana populacija študenti, ne preseneča, da večina od njih mesečno v povprečju privarčuje manjše zneske. Tako 54 % anketirancev privarčuje do 40 €, obstajajo pa tudi taki, ki privarčujejo več kot 140 € (10 % anketirancev). Na drugi strani pa kar 82 % anketirancev kot razlog za nevarčevanje navaja premajhen dohodek.

Kot vidimo iz grafa, največ anketirancev varčuje za nepričakovan izdatek v prihodnosti (61 % anketirancev) ter za počitnice (52 % anketirancev). Prav tako pa anketiranci varčujejo za avtomobil (35 % anketirancev), za družino (29 % anketirancev) in nepremičnino (26 % anketirancev), kar je glede na skupino anketirancev tudi pričakovano. Prav tako pa je pričakovano, da večina študentov še ne razmišlja o varčevanju za pokojnino.

Vir: Anketa, 2017.

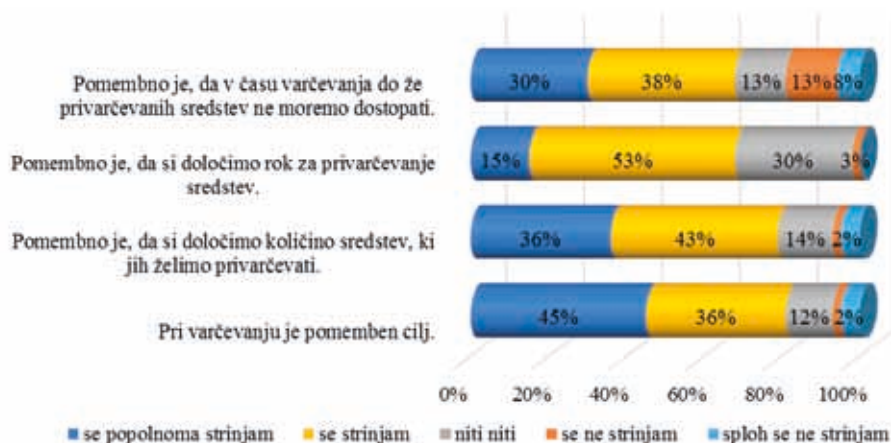
Graf 2: Motivi za varčevanje

Za podobne cilje bi varčevali tudi tisti, ki danes še ne varčujejo. Pri tem bi jih največ, kar 45 %, varčevalo za nepremičnine. Pri vsem tem pa je zanimivo, da niti tisti, ki danes že varčujejo, niti tisti, ki ne varčujejo, ne navajajo kot cilj varčevanja varčevanje za izobraževanje.

4.2 Odnos študentov do varčevanja

V nadaljevanju smo anketirance prosili, da izmed ponujenih odgovorov izberejo tistega, ki za njih osebno najbolj opredeljuje varčevanje. Podatki so spodbudni, saj jih 54 % varčevanje razume kot odgovornost do lastnega življenja, še 29 % pa kot nujno aktivnost v življenju. Le 15 % je takih, ki varčevanje razumejo kot nek nepričakovan denar oz. kot nekaj, kar (če) ostane od dohodka. Prav nihče pa ne meni, da varčevanje ni potrebno. Pri tem je zanimivo, da ne obstajajo statistično značilne razlike (pri stopnji značilnosti $\alpha < 0,05$) med tistimi, ki varčujejo, in tistimi, ki ne varčujejo.

Prav tako ni statistično pomembnih razlik med tistimi, ki varčujejo, in tistimi, ki ne varčujejo, pri trditvah, s katerimi smo želeli preveriti strinjanje o pomembnih korakih na poti do privarčevanega zneska (graf 3).

Vir: Anketa, 2017.

Graf 3: Stinjanje s trditvami »koraki varčevanja«

Kot vidimo iz grafa, se 81 % anketirancev strinja oz. zelo strinja, da je pri varčevanju v prvi vrsti pomemben cilj oz. namen varčevanja. Prav tako se jih veliko (79 % anketirancev) strinja s trditvijo, da je ob tem pomembno, da si določimo, koliko sredstev želimo/moramo privarčevati. Je pa nekoliko manj takih, ki menijo, da je poleg omenjenega pred začetkom varčevanja potrebno določiti tudi rok, do katerega sredstva potrebujemo.

Se pa anketiranci zavedajo, da obstaja veliko načinov varčevanja (83 % anketirancev se strinja oz. zelo strinja) ter tudi tveganj pri posameznih oblikah varčevanja (63 % anketirancev), ki naj bi jih varčevalec poznal. Iz grafa 4 pa lahko vidimo, da se anketiranci v manjši meri zavedajo, da je treba pri varčevanju upoštevati tudi davčni vidik. S to trditvijo se strinja oz. zelo strinja samo 44 % anketirancev. Še manjši delež pa je tistih, ki menijo, da ima pri varčevanju pomembno vlogo finančni svetovalec (samo 20 % anketirancev).

Vir: Anketa, 2017.

Graf 4: Stinjanje s trditvami varčevanju na splošno

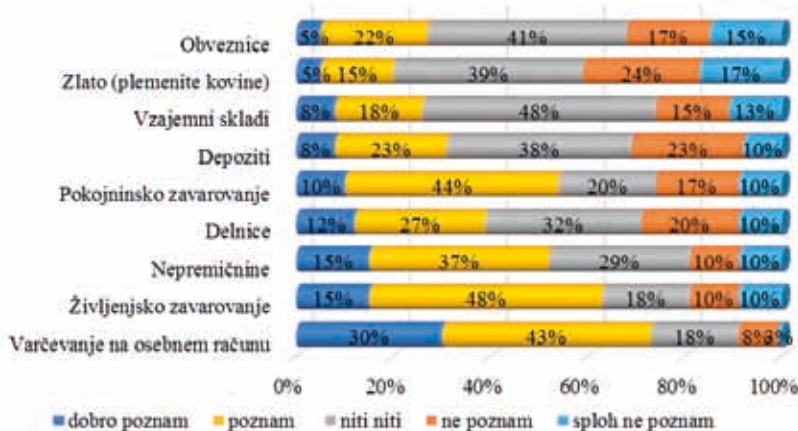
Glede na to, da anketiranci ne dajejo velikega poudarka pomenu finančnih svetovalcev in davčnemu vidiku varčevanja, so se vprašanja s področja znanja o varčevanju izkazala za ustrezna.

4.3 Znanje o varčevanju

Ne glede na to, da so anketiranci izkazali kar ustrezno poznavanje pomembnih korakov pri varčevanju, pa so do svojega znanja še vedno kritični. Kar 73 % jih meni, da nimajo dovolj znanja s področja varčevanja. Zato ne preseneča, da bi se jih kar 49 % zagotovo oz. 29 % mogoče odločilo za dodatno izobraževanje na omenjeno tematiko (predavanja, okrogle mize, delavnice in seminarji).

Zanimalo nas je tudi, katere aktivnosti po njihovem mnenju najbolj pripomorejo k temu, da ljudje varčujejo. 87 % anketirancev se strinja oz. zelo strinja, da lahko največ k temu pripomore vzgoja staršev. Pomembno vlogo pri vzgoji za varčevanje pa imata po mnenju anketirancev tudi vzgled (77 % anketirancev se s trditvijo strinja oz. zelo strinja) ter spoznavanje varčevanja v procesu izobraževanja (75 % anketirancev se s trditvijo strinja oz. zelo strinja). Tako ne preseneča, da kar 75 % anketirancev kot najboljši pristop k zmanjševanju tveganja pri varčevanju navaja znanje in analize, poleg diverzifikacije premoženja (58 % anketirancev) ter pomoči osebnega finančnega svetovalca (43 % anketirancev).

V nadaljevanju smo želeli preveriti, katere oblike varčevanja so po njihovi oceni najbolj tvegane. S povprečno stopnjo strinjanja 4,4 so anketiranci enoznačno kot najbolj tvegano obliko varčevanja označili delnice, ki so jim sledile obveznice in nepremičnine (povprečna stopnja strinjanja 3,8) ter zlato (povprečna stopnja strinjanja 3,6). Kot najmanj tvegani obliki varčevanja pa sta bili izbrani varčevanje »v nogavici« ter varčevanje na banki (povprečna stopnja strinjanja 2,9 oz. 2,7). Slednje je skladno tudi s samooceno anketirancev o poznavanju posameznih oblik varčevanja (graf 5).

Vir: Anketa, 2017.

Graf 5: Samoocena poznavanja oblik varčevanja

Iz grafa vidimo, da so anketiranci tudi v tem primeru bodisi kritični do poznavanja posameznih oblik varčevanja bodisi le-te dejansko slabo poznajo. Tako več kot polovica anketirancev meni, da pozna oz. dobro pozna samo tri možnosti varčevanja, in sicer var-

čevanje na osebni račun (73 % anketirancev), življenjsko zavarovanje (63 % anketirancev) in nepremičnine (52 % anketirancev). Anketiranci po lastni oceni zelo slabo poznajo lastnosti in s tem povezana tveganja pri varčevanju v obveznicah (27 % anketirancev), v zlatu in drugih plemenitih kovinah (20 % anketirancev) ter tudi v vzajemnih skladih (36 % anketirancev).

5 RAZPRAVA

Z raziskavo smo ugotovili, da kar 74 % anketiranih študentov varčuje, kar je zelo podoben odstotek kot na spletni strani Zveze potrošnikov Slovenije iz leta 2015 (Krisper in Meško, 2015). Tudi v tej raziskavi je, podobno kot v naši, glavni razlog za nevarčevanje premajhen dohodek, pri čemer so nekateri izpostavili tudi obremenjenost družinskega proračuna s kreditom. Zanimivo pri tem je, da so v tej raziskavi nekateri kot razlog nevarčevanja navedli tudi višino dohodkov, zaradi katere jim sploh ni treba varčevati. Tudi v letu 2011 tretjina anketiranih ni varčevala (Užmah, 2011).

Po teoriji sodeč je najmočnejši motiv za varčevanje večja finančna varnost (Krisper in Meško, 2015). Tudi po raziskavi Zveze potrošnikov Slovenije si največ anketirancev želi ustvariti nekaj finančne rezerve zato, da bodo kos nepričakovanim izdatkom (22 % anketirancev). Podobno kot v naši raziskavi tudi tu samo manjši del anketirancev varčuje za pokojnino. Avtorja Krisper in Meško (2015) glavni razlog vidita v tem, da anketirancem višina dohodkov ne dopušča varčevanja tudi za večjo finančno varnost v bolj oddaljeni prihodnosti. Je pa očitno bilo v letu 2011 nekoliko drugače, saj je N. Užmah (2011) ugotovila, da čedalje več ljudi, poleg varčevanja za hude čase, varčuje za starost. Podobno ugotavlja tudi M. Kralj (2017, v: Pušnik, 2017c), ki opozarja, da se mladi kljub težkim razmeram na trgu dela (prekarne zaposlitve in zaposlitve za določen čas) zelo dobro zavedajo, da bodo morali za svojo pokojnino poskrbeti sami. Po njenih izkušnjah si znajo tudi zelo dobro in hitro izračunati, koliko bodo morali vsak mesec vplačati v varčevalne načrte, da se bodo lahko bodisi predčasno upokojili bodisi imeli v pokoju dovolj veliko pokojnino, ki jim bo omogočala izpolnitev njihovih želja in načrtov. Ob tem moramo povedati, da je delež anketirancev v naši raziskavi, ki varčujejo oz. bi varčevali za pokojnino, nižji zaradi tega, ker so še študenti in jim je trenutno prvi cilj zaključiti študij ter najti zaposlitev.

V nadaljevanju naše raziskave smo ugotovili, da imajo študenti odgovoren pogled na varčevanje, saj 83 % anketiranih meni, da je to nujna aktivnost v življenju oz. jim varčevanje pomeni odgovornost za lastno življenje. To pomeni, da so odgovorni državljani, ki preudarno gledajo na svoje življenje že danes in za jutri. O zgledni finančni disciplini z vidika varčevanja poročata tudi Krisper in Meško (2015). Tudi onadva, tako kot mi z našo raziskavo, ugotavljata, da se anketiranci zavedajo, da do teh sredstev v času varčevanja ne smemo imeti možnosti dostopa.

V nadaljevanju smo z našo raziskavo ugotovili, da se anketirani študenti zavedajo, da obstaja veliko načinov varčevanja (83 % anketirancev), ki se med seboj razlikujejo tako po donosnosti kot po tveganosti. Hkrati smo ugotovili, da anketiranci glede na samooceno najbolj poznajo varčevanje na osebni račun, življenjsko zavarovanje ter varčevanje v nepremičninah. Na drugi strani pa opažajo premalo znanja o obveznicah, zlatu in drugih plemenitih kovinah ter vzajemnih skladih. Če predpostavljamo, da se posamezniki odločamo za varčevanje v oblikah, ki jih poznamo, potem lahko rečemo, da sta podobno ugo-

tovila tudi Krisper in Meško (2015), saj sta ugotovila, da je najpopularnejši način varčevanja varčevalni račun, ki mu sledi vezani depozit. Do podobnih ugotovitev je prišla tudi N. Užmah (2011), saj je po raziskavi iz leta 2011 kar 39 % anketirancev varčevalo oz. bi rado varčevalo na banki.

Anketirani študenti so bili v naši raziskavi zelo kritični do svojega znanja s področja varčevanja, saj jih je čez 70 % menilo, da ga imajo premalo in da bi ga želeli nadgraditi. Če primerjamo te rezultate z raziskavo iz leta 2015, vidimo, da je takrat samo 40 % anketirancev menilo, da imajo premalo znanja o varčevanju in da bi ga radi izboljšali (Krisper in Meško, 2015). Pomen izobraževanja na področju financ je poudarjal OECD že leta 2005, ki je finančno izobraževanje predstavil kot proces (Klemenčič, 2016, str. 83). Ob tem velja poudariti, da v kolikor se posameznik zaveda, da ima premalo znanja, se pri sprejemanju odločitev posvetuje s finančnimi svetovalci, ki naredijo tudi osebni finančni načrt. Vezovišek (2014, str. 11) ob tem celo pravi, da se v razvitem svetu posamezniki ne sprašujejo več, ali osebni finančni načrt potrebujejo ali ne. Dejstvo namreč je, da ga potrebuje vsak. Ravno nasprotnega mnenja pa so bili naši anketiranci, saj je le 20 % anketirancev menilo, da je pri varčevanju pomemben dober finančni svetovalac. Da je finančni svetovalac za mlade pomemben, pričajo tudi podatki mednarodne raziskave PISA, v kateri so naši petnajstletniki pri finančni pismenosti dosegli manj točk od povprečja držav OECD. Slovenija je bila po rangi med devetim in štirinajstim mestom (Klemenčič, 2016, str. 86). Da je finančna pismenost na nizki ravni, pa raziskave kažejo tudi za odrasle Slovence (Kočar in Trunk, 2016, str. 91).

Če želimo spremeniti odnos do varčevanja, se moramo zavedati, da anketiranci kot glavni aktivnosti, ki vplivata na odnos do varčevanja, navajajo vzgojo staršev (87 % anketirancev) ter vzgled (77 % anketirancev). To potrjuje tudi I. Stopar (2015, str. 14), ki pravi, da se posameznikova prepričanja glede denarja oblikujejo v otroštvu.

6 ZAKLJUČEK

Rezultati raziskave so pokazali, da študenti varčevanje sorazmerno dobro poznajo ter da se dobro zavedajo njegovega pomena za kakovostno življenje. Še vedno pa ugotavljamo, kar jasno povedo tudi sami, da na nekaterih področjih nimajo dovolj znanja. Temu primerno pa bi se morali zavedati vsi, da jih je potrebno ozavestiti. To je v prvi vrsti naloga staršev, saj se vzgoja začne doma, ne nazadnje tudi z vzgledom. Sledijo izobraževalne ustanove (od vrtca dalje), razne potrošniške organizacije in organi nadzora finančnega trga ter ne nazadnje tudi finančne ustanove, ki na eni strani v želji po razlikovanju od konkurence, na drugi pa v želji po vedno večjem dobičku kreirajo vedno nove proizvode.

A znanje ni potrebno samo s področja varčevanja, ampak kot pričajo zadnji dogodki (npr. posojila, najeta v švicarskih frankih in njihove posledice ob spremembi deviznega tečaja) v Sloveniji in tudi v drugih državah, je znanje treba nadgraditi tudi na področju izposojanja. Vse prepogosto se namreč zgodi, da so posojila način za življenje čez posameznikove zmožnosti, kar se kaže v najemanju posojil tudi za nepotrebne izdatke (praznovanja, počitnice ...).

Poleg tega, da morajo k odgovornemu poslovanju pristopati finančne institucije, je prav, da se začnemo zavedati, da je vsak posameznik odgovoren za svoja dejanja in njihove posledice. Ne nazadnje je literature na temo vzdržnega proračuna gospodinjestev iz dneva v

dan več. Prav tako pa obstoječa literatura na poljuden način ozavešča o pasteh sodobnih proizvodov bank in drugih finančnih institucij.

7 LITERATURA IN VIRI

1. Cencič, M. (2009). *Kako poteka pedagoško raziskovanje: primer kvantitativne empirične neeksperimentalne raziskave*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
2. Cimprič, N. (2016). *Varčevanje za doseg ciljev*. Diplomaska naloga. Novo mesto: Fakulteta za upravljanje, poslovanje in informatiko Novo mesto.
3. Čadež, S. in Vetko, M. (2012). *Delničarski priročnik: abeceda delničarstva in varstva pravic malih delničarjev*. Ljubljana: Mali delničarji Slovenije.
4. https://www.lka.si/c/642/Anketna_metodologija/?preid=730
5. Ivanko, Š. (2007). *Raziskovanje in pisanje del. Metodologija raziskovanja in pisanja strokovnih in znanstvenih del*. Kamnik: Cubus image d.o.o.
6. Klemenčič, E. (2016). *Finančna pismenost mladih: mednarodna raziskava PISA*. V: Trunk, A. (ur.). *Finančna pismenost med mladimi: vloga bank pri izobraževanju in usposabljanju*. Celje: Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije, str. 83–89.
7. Kočar, S. in Trunk, A. (2016). *Finančna pismenost med odraslimi v Sloveniji*. V: Trunk, A. (ur.). *Finančna pismenost med mladimi: vloga bank pri izobraževanju in usposabljanju*. Celje: Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije, str. 91–95.
8. Krisper, B. in Meško, A. (2015). *Kako varčujemo?* Spletna stran: <https://www.zps.si/index.php/osebne-finance-sp-1406526635/varevanja/7597-kako-varcujete-nasi-bralci> [Citirano 4. 9. 2017 ob 20.30 uri].
9. Lubej, S. in Stanonik, A. (2009). *Urejene osebne finance za vsakogar: s praktičnimi primeri (pre) oblikovanja naloženih portfeljev: vodnik po osebnih in družinskih financah današnjega časa*. Maribor: Kapital.
10. Ostanek, F. in sod. (1984). *Šolsko varčevanje*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
11. Pušnik, M. (2017b). *Slovenci denar še vedno zaupajo bankam in zavarovalnicam*. Spletna stran: <https://dnevnik.si/1042783491/posel/novice/slovenci-denar-se-vedno-zaupajo-bankam-in-zavarovalnicam> [Citirano 5. 9. 2017 ob 20.30 uri].
12. Pušnik, M. (2017b). *Večina Slovencev je še vedno finančno nepismenih*. Spletna stran: <https://dnevnik.si/1042769482/Posel/vecina-slovencev-je-se-vedno-financno-nepismenih> [Citirano 5. 9. 2017 ob 20.15 uri].
13. Pušnik, M. (2017c). *Kdaj varčevati, koliko in kam naložiti denar?* Spletna stran: <https://dnevnik.si/1042769473/Posel/oglasno-sporocilo-kdaj-varcevati-koliko-in-kam-naloziti-denar> [Citirano 5. 9. 2017 ob 21.45 uri].
14. Stopar, I. (2015). *Denar – kako se znebite dolgov in začnete varčevati: praktični vodnik do vaše finančne svobode*. Ljubljana: Stopar – IT.
15. Užmah, N. (2011). *Varčevalna klima med Slovenci*. Spletna stran: http://arhiv.gfkorange.si/?option=com_gfkorange&Itemid=57&id=461 [Citirano 4. 9. 2017 ob 9.10 uri].
16. Vajda, J. (2015). *Slovenija je bila v letu 2014 po deležu bruto varčevanja v bruto razpoložljivem dohodku na petem mestu*. Spletna stran: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/5525> [Citirano 5. 9. 2017 ob 15.30 uri].
17. Vezovišek, M. (2014). *Osebni finančni načrt: vaša navigacija do ciljev*. Ljubljana: Vezovišek & Partnerji.
18. Zelenika, R. (1990). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Ljubljana: Partizanska knjiga.